

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA DE ARTE DIN TÂRGU-MUREȘ
ȘCOALA DOCTORALĂ

TEZĂ DE DOCTORAT

Valorile fundamentale ale omului din spatele actorului

Rezumat

Coordonator științific:

Prof. univ. dr. habil Sorin-Ion Crișan

Doctorand:

Neacșu Adrian

CUPRINS

ARGUMENT	5
A fi sau a nu fi.....	5
Etica creștină și cea teatrală.....	18
CAPITOLUL I - Structura și dinamica conștiinței morale în actul teatral	25
I.1. Conștiința teatrală.....	25
I.2. Conștiința personală și comunitară în cunoașterea filozofic - patristică.....	27
I.3. Baza conștiinței morale.....	31
I.4. Conștiința morală și vocația iubirii.....	33
I.5. Sentiment, rațiune, voință.....	36
I.6. Spațialitatea morală a conștiinței și cunoașterea de sine.....	40
I.7. Temporabilitatea morală a conștiinței.....	44
I.8. Cele trei dimensiuni ale conștiinței morale: edenică-adamică-hristică.....	47
CAPITOLUL II - Perspectiva psihologiei contemporane asupra conștiinței morale și implicațiile de natură dramatică	52
II.1. Conștiința morală și psihologică.....	52
II.2. Psihologia contemporană și percepțiile de natură teologică.....	56
II.3. Istoricitatea personală: sine, eu, persoană, spirit.....	62
II.4. Responsabilitatea conștiinței morale.....	69
II.5. Dimensiunea conștiinței morale.....	77
II.6. Conștiința ca spațiu al dialogului.....	81
II.7. Funcția conștiinței, neurofiziologia ei și nivelurile limbajului.....	86

II.8. Conștiința extinsă.....	92
II.9. Conștiința și fizica cuantică.....	97
II.10. Sinele, eul, supraeul raportate la noțiunile patristice.....	103
II.11. Extensia temporală și dimensiunile psihofiziologice ale conștiinței umane.....	109
II.12. Inconștientul colectiv și elementul arhetipal.....	119
II.13. Arhetipul tatălui.....	122
II.14. Nihilismul lumii contemporane.....	128
II.15. Psihodrama.....	143
CAPITOLUL III – Elemente constitutive esențiale în arta actorului	150
III.1. Originile istorice ale teatrului.....	150
III.2. Valoarea - dimensiunea cultică a ființei umane in axiologia creștină.....	157
III.3. Teatrul de artă.....	175
III.4. Credința.....	182
III.5. Creația.....	187
III.6. Relația.....	194
III.7. Lumina și decorul.....	200
III.8. Timpul.....	203
III.9. Sacrificiul.....	206
III.10. Cuvântul - forța sa terapeutică si respirația.....	210
III. 11 Omul – actorul.....	217
CONCLUZII.....	223
Bibliografie.....	230

Rezumat

Am fost aruncați în viață fără să ne fi dezlegat enigma dacă există sau nu vreun sens pentru care merită să trăiești, vreun rost care să depășească nevoile carnale imediate iar chestiunea sensului vieții, în contextul sfârșitului fiecărui om, îi frământă pe mulți.

Găsim toată gama de rețete și cărți ce promet o viață plină de succes. Ofertele urmăresc ambiții vechi de când e pământul: bogăție, glorie, performanță, succes. Inflația de posibilități vizează avantaje pentru „aici și acum”, zona în care oamenii își investesc speranțele și viața. Universul căutărilor gravitează aproape exclusiv în jurul satisfacerii de sine. Așteptăm să se întâmple ceva: să ne crească copiii, așteptăm anul viitor, o excursie, așteptăm ziua de mâine. Și în timp ce așteptăm, pierdem singurul lucru bun care poate fi al nostru, ziua de azi.

În toate curentele care au oferit o „cauză” și un sens, se întâlnește aceeași dedicare. S-a spus că motivele care îi împing pe credincioși la jihad, război sfânt, sunt sărăcia, foamea și marginalizarea. În urma unui studiu efectuat pe teroriști *Al-Qaeda* s-a descoperit că nouăzeci la sută dintre sinucigași proveneau din familii onorabile, cu stare financiară foarte bună, mai mult de două treimi erau intelectuali de carieră, poligloți, căsătoriți, oameni rafinați și amabili. Probabil că marile cauze hrănesc sufletul incomparabil mai mult decât nimicurile trecătoare. Ele dau sens vieții, problema e că sensul durează doar o vreme.

Eugen Ionescu spunea că nu există civilizație sau cultură care să nu manifeste, într-un fel sau altul, nevoia de absolut, numită cer, miracol, paradis, pace, libertate... nu există filozofie sau ideologie care să nu considere că trăim într-o înstrăinare, omenirea a avut mereu nostalgia eliberării. Cunoașterea scripturistică este ea însăși o formă și o stare a conștiinței morale și comunitare. Conștiința se reflectă și se transformă pe sine în procesul cunoașterii umane care nu poate atinge măsura deplină a propriilor capacități. Argumentele filocalic-patristice ating limitele transcendente ale conștiinței pentru că se întemeiază haric, harul vieții în filozofia hristică descoperă cele ascunse ale devenirii

divino-umane. Duhul cunoaște cele ascunse ale inimii, iar cunoașterea harică, e o meditație de sine ce urmează cursul punerii în fața lui Dumnezeu. De altfel procesul divino-uman al cunoașterii de sine, e primul pas al vindecării. Existența hristică ne dă măsura sănătății și normalității noastre.

În argumentarea științifică, pe baza psihologiei, sociologiei și psihosociologiei, metoda de lucru încearcă abordarea din dublă perspectivă: teologică și psihosociologică. Principiile de abordare folosite sunt sugestive pentru poziția teologiei față de adevărurile științifice despre natura umană. De altfel, normalitatea, sănătatea psihică în percepție științifică nu are repere fixe, se modelează statistic, după media societății, de aici și riscurile ca deviațiile majore ale unei societăți să conducă spre o modificare a percepției asupra stării de sănătate și boală.

În ultimii ani, prin sociologia și psihologia religiei și prin studierea aspectului teologic, la un nivel academic, se constată căutarea unor concepții antropologice comune care să unească concepția biblică cu cea științifică, într-un dialog interdisciplinar mai larg. Datorită posibilității de a valorifica în spațiul religios, teoriile sociologice și psihologice înspre conștiința personală și comunitară, teoria științifică poate fi adevărul revelației.

Psihologia participă la modelarea socială a conștiinței morale contemporane, la construirea unei imagini despre om caracteristică unei societăți într-un anumit moment al istoriei. Imaginea omului construită de psihologie are un impact ideologic asupra societății și culturii. Raportul cu adevărul creștin cunoaște o diversificare de poziții, deși există direcții psihologice care neagă dimensiunea spirituală a conștiinței morale. Abordările fenomenologice și existențiale contemporane afirmă o necesitate de întoarcere în spațiul valorilor spirituale, prin validarea transcendenței conștiinței morale și susținerea libertății și capacității sale creatoare.

Am abordat câteva dintre temele importante ce privesc înțelegerea conștiinței morale în psihologia modernă și contemporană: pre-conceptele religioase, înțelegerea noțiunilor de sine, eu, persoană, spirit, intersubiectivitatea treimică și arhetipul Tatălui în conștiința morală, precum și elemente de structură ale conștiinței. Psihologia răspunde la întrebările referitoare la conștiința adamică marcată de constanta conflictuală a păcatului,

dar nu poate percepe taina încreștinării conștiinței morale. Demonstrația teoretică își propune să arate rolul conștiinței religioase-ecclesiale, ca bază a conștiinței comunitare, apoi urmărește dezvoltarea ei prin conștiința culturală.

Conceptul de boală spirituală este abordat interdisciplinar, pornind de la noțiunea de sănătate și boală duhovnicească în spiritualitatea patristică până la conceptul de sănătate mentală în psihologie și psihiatrie. Legea creștină prin intermediul bisericii, a pătruns în adâncul sinelui etno-comunitar odată cu procesul de încreștinare. Distrugerea simțului filial al ascultării și al iubirii hristice este observabilă mai ales prin revolta nihilistă și umanismul ateu, dar și prin ideologiile ateiste și ocultism. Stricarea autorității paterne a legii creștine, în dialectica postmodernă a valorilor, a dus spre relativismul moral, la dispariția instanțelor și a datorii. Boala socială a dus la o schizofrenie raționalizantă a societății moderne. Ruperea de tradiții ne împinge la pierderea realului identitar, la nivel etnic, comunitar și familial.

În definiția vindecării apelez la dinamica haric-euharistică a restaurării hristice. Vindecarea bolilor spirituale are la bază lucrarea teandrică a conștiinței morale, personale și comunitare. Acest fel de intervenție terapeutică respectă libertatea umană, apelează la responsabilitatea conștiinței și se adresează integralității psiho-fizice a existenței umane. Vindecarea personală pretinde și generează vindecarea comunitară și are un izvor liturgic sacramental.

Condițiile subiective ale vindecării implică existența dorinței de vindecare și trezirea conștiinței prin credință și convertire lăuntrică. Această convertire reprezintă esența procesului de vindecare în care intră sufletul prin pocăință, trecerea de la boala patimilor la sănătatea virtuților, un proces ce implică cunoașterea prin credință și trăirea prin iubire. Devenirea omului contemporan întru sine poate depăși disperarea kierkegaardiană doar prin smerenia ortodoxă, prin dragostea generatoare de energie și sens. Metoda ortodoxă de vindecare, se face pe calea mărturisirii și iertării harice, folosind forța terapeutică a cuvântului. Moartea devine ea însăși o experiență vindecătoare, prezența ei continuă întărind experiența omenească prin descoperirea ei ca liturghie supremă. Numai în legătura integrală, angajantă și de profunzime a omului cu

divinitatea, se manifestă toată subiectivitatea lui și se descoperă vocațiile întregitoare ale personalității sale.

Analiza metodelor terapeutice spirituale se încheie prin terapia prin lumină și frumusețea vindecătoare pură. Mentea devine locaș al frumuseții, iar trupul rug aprins al iubirii. Tehnicile psihoterapeutice pot avea o contribuție importantă la restabilirea armoniei spirituale, conducând la descoperirea de sine și la rezolvarea unor probleme psihice punctuale, dar încercarea psihoterapiei este insuficientă și păgubitoare în absența asistenței harice.

Recentrarea valorică în matca creștină a culturii e necesară în vindecarea comunitară, dacă procesul de disoluție culturală e avansat. În fond, istoria civilizației s-a redus la salvarea și îmbunătățirea situației omului, iar în acest demers i s-a oferit de fiecare dată o cale mai „adevărată” și mai „corectă”, dezvoltată în mintea ideologiilor și a politicianilor, iar pentru a se alinia reorganizării generale, omul trebuia să renunțe de fiecare dată la câte puțin, la propriul mod de a gândi și să-și îndrepte eforturile mai mult spre exterior, uitând de propriul său prezent concret, personal, fapt ce a condus spre un conflict lipsit de speranță între individ și societate. Preocupați de direcțiile impuse, am uitat de interesul propriu în sensul iubirii aproapelui ca pe noi înșine, principiu care ne scoate din sfera dorințelor egoiste, interesate și mărunte; dar pentru a reuși acest lucru avem nevoie de adevăratul sentiment al propriei demnități, de conștientizarea reală a propriului „eu” ce are valoare și semnificație obiectivă, aspiră spre perfecțiune și spiritualitate, în timp ce intențiile egocentrice se diluează.

Dacă suntem întrebați în legătură cu ceea ce suntem vom răspunde: oameni. Dar vom afirma acest lucru pentru că toți cunoaștem termenul. Mai suntem energie, lumină... dar care este adevărul? Credem că știm ceea ce suntem? Drumul despre noi înșine parcurge obligatoriu traseul cunoașterii. Pentru a ști să ne regăsim pe noi înșine e absolut necesar ca mai întâi să știm cine suntem și care este adevăratul nostru statut, care este raportul nostru cu Universul? Încercarea de a răspunde acestei întrebări ne obligă să căutăm și să aprofundăm toate posibilitățile noastre de cunoaștere. Ne este permis accesul la ființa noastră reală, înțelegem sensul ce nu poate fi desprins de lumea în care trăim? Se reflectă acest adevăr în viețile noastre?

Există doi vectori principali în cunoaștere: unul rațional, logic și altul intuitiv, analogic. Primul reprezintă lumea concretă, a științei iar celălalt deservește religia, poezia, arta, revelația; primul alcătuiește o lume fragmentară unită prin legi de funcționare iar celălalt o lume continuă, interconectată prin structura sa, primul a condus la afirmarea Europei și celălalt al Asiei. Ambele moduri de cunoaștere au avut aceeași lume ca obiectiv, doar că au privit-o din unghiuri diferite. Dacă privim retrospectiv realizăm că în urmă cu 1500-2000 de ani, majoritatea culturilor lumii erau mistice, iar mistic înseamnă că sufletul are continuitate, că existăm în corp dar și în spirit.

Gândirea rațională a fost impusă de Aristotel, Newton, Descartes și de toate științele exacte clasice. Conform acestei viziuni lumea pe care o percepem este singura reală, cognoscibilă, determinată de cauze obiective, în cadrul unui timp și spațiu cu caracter absolut. Studiul acestei lumi ca fenomen, cu legități de funcționare și cauze determinate constituie obiectivul științelor, cunoaștere ce a dus la dezvoltarea civilizației și culturii europene. Dincolo de calitățile sale, se naște întrebarea dacă știința e singura capabilă să ne releve adevărul despre noi înșine, iar pentru a răspunde trebuie analizată limita de acces a cunoașterii subiective și a celei științifice.

Oamenii, umanitatea, conștiința însăși evoluează în ceva care nu a existat înainte, iar noi suntem parte integrată în această evoluție. Evoluăm în ceea ce noi ca ființe creăm, suntem într-un proces evolutiv permanent, ca parte a creației acestuia. Cosmologia științifică sugerează că este vorba despre un accident cosmic, în timp ce cosmologia idealistă susține că avem conștiința, ca material fundamental, și că toată materia este produsul conceptului și al conștiinței.

Probabil că singurul mod în care am putea afla răspunsul este prin explorare, prin experiență proprie. Foarte mulți oameni trăiesc aceste experiențe, se trezesc în mijlocul lor, și procesul evolutiv continuă pentru că noi devenim mai treji și mai conștienți de energia a ceea ce suntem: ființe spirituale care au o experiență umană. Percepută prin intermediul simțurilor lumea este una singură, reală ca fenomen de sine stătător, independentă de percepțiile noastre, însă percepția diferă și de la specie la specie, în funcție de imperativele vitale ale acesteia, cât și de la om la om. În natură se află dimensiuni pe care nu le vedem, sunete pe care nu le auzim, culori pe care nu le sesizăm,

realități de care nu putem lua cunoștință prin simțurile noastre, datorită faptului că avem un registru de percepție limitat. Instrumentele și aparatele create, ne-au relevat o lume la care nu aveam acces, dar nici ele nu ne pot reda realitatea ultimă pentru că sunt construite în conformitate cu concepțiile minții noastre, ca o prelungire a simțurilor, așadar percepem o lume utilă nouă. Vedem o lume formată din obiecte izolate, fără relație între ele. Modul în care ne percepem semenii, relațiile dintre noi și ei, locul nostru, e foarte diferit și concludent în peisajul social al prezentului. Dacă am înțelege lumea la fel, ar trebui să formăm aceeași opinie despre ea, dar ne împiedicăm de interesele diferite, și putem concluziona că simțurile nu acoperă întreaga realitate existentă. Suntem blocați în metaforă iar de aici apar neînțelegerile.

Până la începutul secolului XX, știința care se ocupa în mod deosebit de studiul naturii era fizica clasică, iar legile descoperite au permis formarea unei imagini deterministe a lumii. Fenomenele au devenit predictive și deductive prin legitățile caracteristice fizicii, urmarea fiind o motivare a concepției materialiste despre lume, facil optimistă pentru unii și rigid exclusivistă pentru alții. Aspectul secolului XX, cu cele două războaie mondiale, alienarea psihologică, existența diversității de opinie, sistemele politice diferite, care au condus la consecințe dezastruoase, nu reprezintă altceva decât rezultatul acestei gândiri.

Mecanica cuantică, în schimb, cu un univers ale cărui fenomene nu mai pot fi înțelese din perspectiva legilor fizicii clasice, un univers care șochează tocmai prin principiul statuar opus fizicii sec. XX, aduce în discuție principiul incertitudinii. Nu se pot determina în același moment viteza și locul, sau spațiul și timpul de mișcare ale unei particule. La nivelul subatomic dispare principiul determinismului prin care s-au combătut religia și din pricina căruia au fost respinse ca neștiințifice o serie de fenomene din lumea psihicului. Este bulversată toată cunoașterea clasică de până atunci, în fața noilor concepte de Cauză, Spațiu și Timp care nu mai curge uniform, ci diferit în funcție de viteza mișcării; materia nu mai există cu certitudine iar evenimentele nu se mai petrec cu exactitate. Lumea devine o entitate coerentă în care fiecare parte este conectată cu toate celelalte din Univers, motiv pentru care o acțiune exercitată asupra alteia se reflectă asupra tuturor. La nivel fundamental se descoperă principiul non-separabilității, care

exprimă esența și funcționalitatea coerentă a întregului univers, ceva există pentru că altceva îl determină. Existăm ca determinare proprie și în același timp a celorlalți, nu avem o identitate precisă ci o aproximare a unor interacțiuni complexe. Mecanica cuantică a ajutat tehnologia și fizica modernă să evolueze, dar a oferit și posibilitatea înțelegerii faptului că mintea și corpul sunt interactive, iar conștiința ar trebui analizată și din perspectiva științei, aspect care aparținea înainte spațiului teologic sau filozofic. Unul din concepte susține ideea că termenul de conștiință desemnează un fenomen non-local, adică în conștiință suntem unificați oriunde, oricând, este o focalizare a atenției, o aliniere căreia îi acordăm atenție la un moment dat. Acum ne îndreptăm atenția la a fi în corp, dar asta nu înseamnă că nu exist oriunde, oricând. Toate particulele, toate lucrurile au această componentă duală, o manifestare locală și una non-locală. Prin urmare, poate fiind mai mult decât propriul corp fizic, putem acorda atenție și a acelei non-localități a ceea ce suntem. Existența și informația sunt baza nu doar a ceea ce suntem, cât și a ceea ce știm.

Spiritul este vibrația fundamentală a nimicului, iar prin nimic se înțelege golul absolut din care vin toate, vidul spiritual. Poate fi asociat și cu vidul fizic care are capacitatea de a produce particule și antiparticule, odată energizat. Deoarece mintea, conștiința, această esență misterioasă a ceea ce suntem, nu are coordonate spațiu-timp, a dat naștere concepției că e mare cât corpul și durează cât o viață de om, însă ea e de fapt continuă. Această teorie nu poate fi dovedită științific deocamdată, cum de altfel majoritatea acțiunilor noastre nu pot fi dovedite științific.

Apare o apropiere între știință și spiritualitate, nu neapărat religie. Capacitatea de a ne acorda la această conștiință, de a deveni conștienți de o experiență extracorporală, spre exemplu, reprezintă adevărata provocare, nu despre cine are capacitatea de a ieși din corp și cine nu, ci despre cine are capacitatea de a deveni conștient.

Urmările nefericite reflectate în spirit ale unei viziuni fragmentare a lumii sunt evidente în sciziunea religioasă, politică sau socială. Înțelegerea interdependenței, a unității, a sensului individual exprimat prin totalitate, ar avea probabil alte consecințe asupra existenței umane. Dar se poate impune o altă conduită umană față de semenii, doar în baza unor ipoteze, fie ele și științifice? Dovezi care să confirme aceeași realitate a lumii vin din mai multe direcții: trăirile extatice din mistica creștină și orientală, extazul

provocat farmaco-chimic în scop de cercetare, precum și misterele lumii antice. Aceste surse susțin că percep o lume continuă, care nu mai apare formată din obiecte și ființe, ci într-o energie neîntreruptă ce le conectează pe toate.

De aceea cred că e important să vorbesc nu doar despre artă în general, sau teatru în particular, cât despre viață în sine, pentru că un artist, un actor care nu conștientizează sensul vieții cred că poate articula mai greu ceva inteligibil în demersul său artistic. Pentru a defini obiectivele actorului, ale omului, e necesar să privim civilizația noastră în ansamblu, să încercăm o înțelegere cât mai profundă asupra responsabilității personale individuale, pentru că teatrul se vrea a fi act, înfaptuit aici și acum, în corpul protagoniștilor și al spectatorilor, act cu capacitatea de a zdruncina. E un loc special, în afara lumii cotidiene, un sanctuar unde imposibilul devine posibil și iluzia descătușează adevărul. Un loc în care actorii, terapeuți ai funcțiilor vitale superioare, tratează prin intermediul unei drame psihologice colective. Funcția artei și a teatrului constă în exprimarea ideii de libertate absolută a posibilităților spirituale umane, pentru că arta a reprezentat întotdeauna o armă în lupta împotriva materiei perisabile. Nu întâmplător în decursul celor două milenii de creștinism, arta s-a orientat în direcția ideilor și temelor religioase, sprijinind armonia în omul nearmonios. Ea a reprezentat idealul, exemplu de echilibru între moral și material, demonstrând prin propria existență că etica nu este doar un mit, ci o realitate capabilă să existe în dimensiunea noastră. Actul teatral operează o schimbare care ne face să ajungem, împreună cu actorii la un alt plan al realității, al cunoașterii esenței interioare și al întâlnirii cu energiile nedescoperite în cotidian. Cunoașterea, puterea și rolul actorului ar fi de a ne călăuzi în această experiență. El poate domina forțele psihice ,afective, deoarece le cunoaște procesul de formare și capacitatea de acțiune asupra spectatorului, e mediatorul între vizibil și invizibil, umbra întrupată, deținătorul unei tehnici ce nu împiedică întâlnirea dintre afectiv și corporal, dintre om și cosmos.

Trăim într-un corp fizic care este viu datorita nouă, noi menținem viața în acest corp fizic, iar mintea există pentru că dăm viață acelei minți. Fără noi corpul fizic dispare și mintea e dizolvată. Ceea ce suntem cu adevărat este viață, iar viața e eternă, nu începe și nu se termină niciodată, ci se schimbă, evoluează, se transformă; noi ieșind din lumea

iluziei. Ceea ce este de neștiut, probabil că nu vom ști niciodată prin limbajul și simbolurile pe care le folosim acum, e foarte posibil ca omenirea să evolueze într-o specie inteligentă cu o reală înțelegere a interconectivității totale, în special cu Pământul și spiritul. Nu există un destin final pentru că Universul este creat în așa fel încât putem crea destine noi și probabil că destinul nostru final ar fi să realizăm că de fapt noi suntem creatorii propriului destin.

Din momentul în care un grup de ființe umane s-a adunat în jurul totemului, pentru a se tămădui de frică și ignoranță, prin reprezentarea vieții strămoșului comun și în comuniune cu Divinitatea, teatrul a devenit o necesitate. A reprezenta viața concentrată a modelelor existenței lor, a fost de atunci încolo un gest vindecător ce a adus viață grupului pe o linie a normalității. Tradiții, idealuri, percepte morale nu erau înscrise în tratate complicate, ci erau reprezentate prin mirajul spectacolului ritualic, iar aceasta era o experiență împărtășită. O experiență împărtășită azi, în condițiile în care teatrul crează o breșă în timp ar putea fi salvatoare. Împreună, actori și spectatori sunt absenți din viața lor cotidiană și se adâncesc într-o stare din care pot renaște mai puternici, mai iluminați, purificați, pentru un timp anume au scăpat de fragmentare, s-au întâlnit pe ei și semenii lor, un tot, o simțire universală. Și chiar dacă după aceea se risipesc în curgerea iluzorie a cotidianului, diluându-se, ceva rămâne impregnat adânc în ființa lor, obligându-i să nu mai fie niciodată ca înainte. Când teatrul reușește această mutație în inima publicului atunci el se afirmă ca necesitate.

Teatrul, așa cum ne-a rămas de la antici, este un concept ideal, un sediu convențional al ideilor, al trăirilor, al vieții. Însă nu mergem la teatru ca să vedem și să auzim viață. Dar ce? Probabil esențele vieții, ceea ce există dincolo de cuvinte, actori, gesturi, mișcări, și anume mesajul ideatic, sentimentele, pasiunile, caracterele, diversele fațete ale existenței umane. Pentru teatrul de astăzi e necesar să îmbrățișeze totalitatea vieții spirituale și să fie rezumatul tuturor celorlalte arte: dramaturgie, arhitectură, pictură, artă actoricească, muzică, dans etc.

Menirea sa e de a ne așeza față în față cu noi înșine, de a ne cultiva cunoștințele prin încercarea de căutare a adevărului. Dacă noțiunile de conștiință comună sunt rezultatul evoluției, atunci cea de conștiință personală nu se supune procesului istoric,

pentru că sentimentul conștiinței e un dat intrinsec naturii umane. În sens biologic-evolutiv conștiința nu pare să aibă vreun sens, dar ea se încapățânează să stea alături de om pe parcursul existenței sale. În manifestările sale exterioare omul, în principiu, nu este liber pentru că nu e singur, dar libertatea interioară ne este dată de la început și suntem obligați să avem curajul și hotărârea de a o folosi, în deplin acord conștient cu rolul social ales. De fapt omul liber nu poate fi liber în sensul egoist al cuvântului, iar viitorul nostru depinde doar de noi înșine, dacă înțelegem să ne bucurăm de libertatea totală a voinței, a alegerii dintre bine și rău. Desigur, șansele de manifestare liberă sunt limitate de voința celorlalți, dar lipsa vieții interioare nu e altceva decât o consecință a pasivității ignorante, a lipsei de decizie în exprimarea propriei voințe acordată la vocea conștiinței. Tocmai aici, în exprimarea ideii libertății absolute, a valențelor spirituale umane își găsește arta rațiunea de a fi, în pregătirea omului în lupta cu sine în vederea obținerii echilibrului dintre latura materială și cea spirituală. Arta exprimă idealul și aspirația spre infinit, concepte care nu există în realitatea cotidiană, dar amintește de nevoia acestor valori în sfera sacralului. Arta, teatrul, reflectă intenția sufletului uman de a căuta justificarea morală și sensul existenței sale, proces ce conduce spre o desăvârșire cât mai evidentă în condițiile permanentei reevaluări a sinelui și a propriei vieți. De asemenea, susține cele mai înalte calități de exprimare umană, noțiuni valorice nealterabile și indestructibile: speranța, credința, iubirea, sacrificiul... existența ei fiind instinctul omenirii de a nu eșua în plan spiritual, aspirația omului spre eternitate și sublim. Arta în general și teatrul în particular sunt imaginea procesului care merge până la capăt, ajunge la un rezultat final prin imitarea adevărului absolut.

Teatrul trebuie să nască umbre, ca semn al autenticității lui, deoarece tot ceea ce e viu naște umbre. El, teatrul, nu se găsește în nimic, dar folosește toate limbajele, e expresia punctului în care spiritul are nevoie de un limbaj ca să se manifeste, un limbaj nedefinit, într-o continuă schimbare, care trebuie spart mereu pentru a găsi viață. Această nesiguranță și căutare a mijlocului de exprimare reprezintă esența teatrului, care e epidemic și modifică esențial conștiința umană. Secretul fascinației teatrale e că spiritul crede ceea ce vede și face ceea ce crede, în condițiile în care teatrul reface legătura dintre ceea ce este și ceea ce nu este, între virtualitatea posibilului și natura materială. Teatrul e esențial prin ceea ce se află dincolo de text, prin tot ce depășește rațiunea și se adresează

simțurilor, poezie în spațiu exprimată prin toate mijloacele existente, depinzând doar de capacitatea lor de a fi active și de a se genera reciproc. E metafizic, aparține poeziei și e obligat să reanalizeze relațiile dintre obiecte, să spargă certitudinile, să repună în mișcare mecanismele vii și să esențializeze realitatea, dependentă de latura alchimică, virtuală a teatrului ca dublu al realității principiilor. Spectacolul și manifestarea teatrală trebuie să se adreseze nu oamenilor, ci omului, pentru că funcționarea la nivel de concept nu poate elibera forțele, de aceea trebuie folosit pentru valoarea lui senzorială.

Teatrul actual este obligat să puna în discuție temele majore ale existenței: sensul vieții și al morții, relațiile dintre societate și personalitate, libertate și necesitate, dificultatea curajului în fața adevărului, problema rezistenței în fața indiferenței egoiste și a automutilării etice. Trăim într-o lume imaginară creată de noi înșine și depindem de defectele ei, așa cum am putea profita și de calitățile ei, pentru că omenirea nu a inventat nimic dezinteresat, cu excepția imaginii artistice, și poate că aici se află sensul activității umane, în actul creației, ca motiv suficient pentru a explica facerea noastră după chipul și asemănarea Creatorului.

Acceptăm împăcați și chiar cu ușurare existența relației dintre conștient și inconștient, precum și faptul că se manifestă în viețile noastre, dar că o lume invizibilă poate deveni vizibilă, în condiții speciale, ne pune la încercare scepticismul grăbindu-ne să-i catalogăm pe cei care se exprimă astfel, mistici. Psihologicul, conștiința și categoriile abisale pe care le folosim uzual, aparțin toate sferei invizibilului, fapt ce-și pierde consistența sub acțiunea mistificantei rațiuni, deși teatrul înseamnă comunicare, o comunicare completă. Tot ceea ce compune teatrul e un pretext, o proiecție poetică a lumii imateriale, în care teatrul devine expresia magiei primordiale. Actul creației este un act de cunoaștere, iar arta actorului o modalitate de a afla mai multe despre cine suntem și ce rol avem în această lume.

Gândurile, eforturile, energiile și intensitățile cu care se confruntă un protagonist al scenei, presupun în primul rând un grad ridicat de conștiință și conștientizare, stare complexă spre care ar trebui să ne îndreptăm cu mare atenție, pentru că înseamnă baza vieții scenice, și nu doar. Noțiunea de conștiință reprezintă unul din termenii fundamentali ai psihologiei, o categorie de maximă generalitate ce nu poate fi definită în

câteva cuvinte pentru că ea nu se limitează la a cunoaște ceva, ci se extinde și asupra modului în care ne propunem, urmărim și apreciem ceea ce facem pe scenă, nu doar prin raportare la sine ci și prin referire la colectiv, la normele și valorile societății. Conștientizarea nu poate fi împlinită fără înțelegerea realității, a conținutului reflectării și a finalității actului teatral. Este în același timp discernământ, conștiință afectivă și comportament determinat de convingere, iar afectivitatea oferă substratul energetic-stimulativ al conduitei, precum și seva formării explicite al motivului acțiunilor proprii. A fi conștient înseamnă a fi lucid, atent, treaz, realist, autocritic, liber în decizie, anticipativ, creator, activ, convins, responsabil, perseverent etc.

În actul conștientizării teatrale, de a fi conștient și conștiincios, sunt angajate toate instanțele psihocomportamentale. Acesta este și motivul pentru care personalitatea umană și artistică nu poate fi definită complet decât prin prisma comportamentelor conștiinței de sine, de propria ființă, de funcționarea ei aliniată la calitățile, nevoile și experiențele trăite. E condiția principală a autodezvoltării personalității scenice, a adoptării deciziilor corecte, a autoreglării, având ca bază specificul uman de a se autocunoaște, autoaprecia și autodetermina. Prin intermediul ei se deschid perspectivele instructive în cadrul repetițiilor teatrale în vederea atingerii performanței actoricești și a posibilității de proiectare a personalității în viitoarele proiecte. Așadar autoreglarea ca proces conștient generează concepții și atitudini noi din care rezultă acumularea unor cunoștințe și deprinderi esențiale pentru arta actorului, conștientizarea fiind cheia dezvoltării personalității umane și creatoare.

Dacă protagonistul înțelege că nu trebuie să fie doar un actor în sensul banal al termenului, atunci devine imperioasă dorința și preocuparea de a se cunoaște pe sine, de a experimenta, explora și de a detecta evoluția spre sine, posibilă în primă fază prin metode de pregătire raportate la personalitatea fiecăruia. Presiunea se reflectă și asupra actorului supus unor continue provocări, nu doar la nivelul conceperii rolului, cât mai ales la stadiul de construcție raportat la factori externi, viziunea regizorului, rezultatul fiind o luptă de identificare a propriului stil, sau de adaptare și acceptare a altor abordări.

În cunoașterea filozofic-patristică termenul de conștiință are în etimologia sa două particule îmbinate sugestiv, prepoziția „con”, ce exprimă o împreună participare și

„știință”, expresie a unor cunoștințe și percepții dinamice, verbul „a cunoaște” fiind tocmai acțiunea dinamică a percepției. Înțelesul termenului se apropie de cel al discernerii, așadar e un „discernământ”, nu o percepție. Vechiul Testament nu a avut un cuvânt pentru a desemna conștiința decât în urma contactului cu lumea greacă. Funcția judecătorească a conștiinței este adesea atribuită inimii. Conștiința este baza restaurării și transfigurării în Hristos a persoanei umane și desemnează judecata reflexă și autonomă proprie termenului biblic de inimă.

Capacitatea de cunoaștere și de valorizare a propriei persoane și a lumii ține de chipul divin al omului, fiind înnăscută în suflet. Elementul reflexiv al conștiinței face ca ea să fie într-o continuă capacitate de transformare, o adevărată oglindă vie, dinamică, între reflectarea binelui și a răului. În conștiință este prezentată vocația îndumnezeirii care străbate întreaga realitate umană, omul întreg, trup și suflet; de aici putem deduce o altă definiție extinsă a conștiinței morale, aceea de dinamică ecstatică personală, situată pe dimensiunea libertății ce cuprinde integrabilitatea umană din momentul conceperii materiale. Deschiderea conștiinței spre zona comuniunii trinitare transformă persoana umană într-un partener al iubirii treimice. Deplina „conștientizare” se poate realiza doar la acest nivel suprem al existenței personale deoarece conștiința morală are fundament teandric și unește partea creată a umanului de aspirația spre necreat a chipului divin din noi. Procesul cognitiv, axiologic de apreciere a sinelui existențial este bazat pe refacerea și însănătoșirea capacității de cunoaștere. Conștiința morală teandrică depinde de reperele spirituale ale existenței umane, întruparea hristică având scopul de a aduce iar la ființă ceea ce ajunsese la neființă. Omul este descoperit ca o ființă centrată în afara ei dar ecstatică în natura ei. În esența sa omul tinde spre prezența dumnezeirii iar divinitatea este în mod paradoxal mai omenească decât omeneșul pur. Existența creată are la bază chemarea la viață prin cuvânt, pentru că omul are „harul cuvântului” iar prin el, cuvântul devine revelator.

Omul e singura ființă alcătuită din chipul celor trei: minte, cuvânt și duh dătător de viață. Taina omului e explicată de modelul treimic al energiilor. Facultatea de a raționa; rațiunea, revelează legătura minții cu divinitatea. Starea de curăție a rațiunii, cugetul curat, înseamnă slujirea cuvântului, pentru că rațiunea își păstrează sănătatea în

măsura pătrunderii sale de Cuvântul întemeietor. Ruperea legăturii divine, a dus la divizarea minții. Minte-inimă s-a scindat între un nou centru al eului și centralitatea originală. Acest nou centru empiric a născut rațiunea izolată, orgolioasă, și s-a proclamat pe sine ca măsură a tuturor lucrurilor, principiu absolut, rezultând o realitate demonică a falselor valori.

Valorificarea fiecărui moment al vieții devine imperativă pentru că timpul nu e infinit și fiecare clipă ne e dată pentru un anumit lucru, să putem trăi după mai înainte ordinea divină. Armoniile prestabilite între momentele vieții și ale timpului nu pot fi umplute oricum, pentru că fiecărei clipă îi corespunde o anumită dezvoltare proprie a noastră într-un anumit moment dat. Ca o slăbire interioară devine timpul irosit.

Perspectiva psihologică a conștiinței morale se încadrează în dimensiunea dialecticii filozofice între raționalism și empirism, între apriorismul conștient al ideilor morale înnăscute și noțiunea mecanicistă ce influențează conștiința morală în cadrul modelării sociale. De aici rezultă opoziția între delimitarea conștiinței morale ca și rezultat evolutiv, determinat social, și descoperirea ei ca intenționalitate înnăscută, creativă. Numeroase tratate sugerează greutatea abordării termenului de conștiință, conotațiile semantice fiind numeroase și contradictorii. Nici o altă experiență nu este atât de evidentă pentru individ, ca cea a propriei conștiințe, însă e imposibil de dovedit realitatea ei la alții, pentru că nu poate fi testată științific, chiar dacă introspectiva poate de semnalul existenței propriei conștiințe. Tentația generală este de ignorare a întrebării asupra conștiinței pentru că cea mai dificilă provocare a psihologiei constă în explicarea naturii ei. Structura realului, interiorizată prin conștiință în raport cu un real personal suprem, face posibilă interpretarea realității interioare și exterioare, pentru că intenția realului e de natură orientativă și conduce spre aprecieri axiologice. Termenului de psihic din tratatele psihologice, i-au fost extrase noțiunile de „suflare” divină, astfel că psihicul a ajuns să fie ceva diferit de viziunea hristică a sufletului. Psihologia încearcă explicarea manifestărilor psihice, prin reduționismul biologic și se sprijină pe noțiuni neurofiziologice. Aceste direcții nu includ posibilitatea de autodeterminare creativă a ființei, moralitatea umană fiind rezultatul unui determinism social și cultural, dar dacă societatea validează gândul că omul este împins de energii asupra cărora nu are control,

înseamnă ca atitudinea umană nu este rezultatul liberei alegeri. O astfel de ipoteză ar conduce spre dispariția ideii de responsabilitate asupra acțiunilor înfăptuite, însă libertatea nu e în afara propriei ființe, a propriei responsabilități integrative în societate. Ea are un mod comunitar de a înfăptui destinul proiectat și există în noi, iar sinteza dintre generalitatea umană susținătoare a legii morale și ființa unică, concretă și irepetabilă, se realizează doar în dimensiunea conștiinței morale.

Acceptarea teoriei de realitate dialogică se desăvârșește în dialogul deplin al unei relații iubitoare și presupune înțelegerea realității personale, fără de care dialogul devine imposibil. Dialogul interior e determinat de cel exterior, ființa umană e dependentă de alteritatea personală a semenilor săi, pentru a se putea dezvolta și distinge pe sine însuși raportându-se la ei, dar are nevoie și de realitatea personală a transcendenței divine, față de care se raportează responsabil. Omul devine astfel o persoană capabilă de dialog, prin răspunsul său la creatura iubită suportiv de Creator. Capacitatea de a ne gândi pe noi înșine, de a raționa, reprezintă conștiința, iar analiza ei trebuie să rezolve problema ontologică ce ține de natura esențială a lumii, și cea epistemologică care are în vedere mecanismele cunoașterii. Tema conștiinței s-a instituit ca un subiect extrem de dificil, din vremea concepției darwiniste conform căreia ar trebui redusă elaborarea conștiinței la legile fizice și chimice, din care nu rezultă nici un fel de fenomen psihic. Materialiștii susțin că materia nu are conștiință, este oarbă, fără suflet. În prezent teoria neurofiziologică în care conștiința este un produs fizico-chimic, se află în impas în încercarea de a găsi un consens cu rezultatele confirmate experimental din fizica cuantică, cu experiențele psihologiei transpersonale, ale morții clinice, cu stările modificate sau intermediare ale conștiinței, cu liberul arbitru, cu intuiția, efectul placebo, pulsunile inconștiente, obsesiile, fobiile, visele anticipative, vindecările prin tehnici spirituale, telepatia sau clarvederea, care reprezintă fenomene studiate și confirmate în cadrul științific instituționalizat. A nega ceva nu înseamnă obligatoriu că acel ceva nu există. Din această perspectivă universul poartă semnătura unei minți raționale, a unui gând Creator, care și-a lăsat amprenta inteligenței în toate etapele sale de evoluție. Validitatea acestei inteligențe, a intenției creatoare primordiale, aduce Universul și omul pe aceeași linie genetică, de natură spirituală. Intenția în creație face ca Universul și omul să capete un sens mai precis, fiind ambele înscrisuri ale aceleiași mâini, într-un spațiu

spiritual, ca atribut al psihicului uman și al ordinii universale. După patru secole de excludere a spiritului din cadrul științelor clasice, el este azi regândit, restabilit și restaurat în aceleași segmente științifice care l-au negat.

În aria cunoașterii, fizica cuantică a generat o uriașă prăpastie epistemologică, când a susținut că logica clasică formală nu mai poate funcționa în cadrul universal. O entitate nu mai este egală cu ea însăși ci poate fi egală cu orice altă entitate. Suntem creatori de Univers, la fel ca și celelalte ființe care printr-o percepție mai redusă dispun de același sistem de înțelegere al realității, așa că fără să vrem ne integrăm în ordinea universală. În spațiul newtonian obiectele erau dispartate și fără legătură între ele, într-un univers segmentat ce a dus la sciziunea dintre oameni, în politică, în social, în religii, ca urmare a lipsei de responsabilitate, dar fizica cuantică ne prezintă un univers coerent, cu elemente interconectate în care toți suntem în același timp, cauză și efect, suntem efectul celor ce ne preced și cauza celor cu care conviețuim și a celor care ne succed. Omul nu și poate da singur finalitatea existenței sale, aceasta venind întotdeauna de sus, dintr-un registru transcendent. Astfel existența noastră devine una sisifică, absurdă, negăsindu-și împlinirea și finalitatea, deoarece este prinsă în cadrele limitei și efemerității, acestea trebuind abolite și deturnate de o Transcendență. Prin valoare omul își transcende prezentul și își întinde la maxim toate potențele persoanei sale. Existența este ea însăși o valoare, iar valoarea este personală, cu caracterul ei transcendent ce face ca omul să aibă o misiune de îndeplinit. De asemenea depinde de transpunerea ei în faptă, în act, ea subzistând și fără om, fără subiect, iar în acest sens funcția teatrului devine evidentă.

Teatrul, prin actor, prin organismul său oferă integrarea, aruncatul măștilor și revelarea ființei adevărate în complexitatea reacțiilor fizice și psihice. Aici e recognoscibilă funcția terapeutică pentru omul modern. Teatrul înseamnă ficțiune, viziune, și doar intensitatea forței lui de sugestie acționează asupra spectatorilor. Valoarea teatrului nu stă în funcția sa socială, difuză și indefinibilă, ci în cea psihologică, precisă, distinctă, asumată atât de actor cât și de spectator. Oamenii au înțeles de mult inutilitatea idolatriei, un idol construit din material perisabil, așa că e ridicol să creadă că sacral se află doar pe vârful muntelui și se manifestă doar duminică; el e prezent tot timpul, dar apare întrebarea asupra vizibilității lui. Deși nu poate fi constrâns să sa

manifeste, sacrul poate deveni vizibil pentru oricine și în orice moment, atâta timp cât sunt îndeplinite condițiile, iar una din condițiile esențiale e dată de conștiința vie a prezentului. Invizibilul apare în forme neașteptate iar căutarea sacrului devine cercetare, pentru că orice obiect scenic poate fi golit de sensurile uzuale spre a fi metamorfozat și impregnat cu acest invizibil. De altfel și existența noastră înseamnă vizibilul prin intermediul căruia invizibilul se poate manifesta. Teatrul nu are niciun sens dacă nu reușim să transcendem viziunea noastră stereotipă și sentimentele convenționale pentru a putea vedea ce și cine suntem după renunțarea la falsele aparențe și confruntarea cu noi, dăruind și descoperind. El poate fi locul în care oamenii să-și șoptească propriile gânduri și să le asculte pe ale celorlalți, un spațiu sacru unde să se poată refugia și să primească ocrotire, un adăpost pentru cei avizi de dreptate, frumos, bine și adevăr.

Arta teatrală, promotoare a cunoașterii de sine, rămâne un tip de comunicare sensibilă a omului cu propria sa natura, adevăr care explică de ce marile întrebări existențiale privitoare la sensurile lumii, la rostul și rolul omului în Univers își pot găsi răspunsurile în cadrul creației artistice, iar conștiința artistică poate fi recunoscută în măsura în care reflectă frământările sociale și ia atitudine față de ele. Orice spectacol teatral se dorește a fi expresia unui ideal, însă fără imaginația artistului creator, fără întreaga lui creativitate, demersul riscă să fie atins de sterilitate și să nu poată parcurge drumul până la privitor. Arta teatrală se supune legilor creației artistice: nu este o banală copie a realității, ci o reprezentare creativ-subiectivă a unei teme alese.

Actul scenic este un act creator, în cadrul căruia intuiția și imaginația actorului sunt ajutate de cultura sa și de capacitatea conștientizării rolului, cele două elemente concretizate în joc și integrate în viziunea generală a spectacolului, deschid actorului perspectiva devenirii ca actor complex iar responsabilitatea lui în procesul creației, reflectă responsabilitatea social-culturală pe care o declară în devenirea rolului. Regăsirea de sine ca persoană se alimentează din relațiile personale pe care sinele conștient le are cu semenii săi, pentru că orice relație deplină între persoană și persoană este vindecătoare, dătătoare de putere, o relație de simțire opusă indiferenței, o relație ce dinamizează potențialul teandric al conștiinței morale exprimată în nevoia de spectacol, de joc, de împlinire sufletească existentă instinctiv în om. Teatrul, artă prin excelență

colectivă, trăiește numai prin legătura spirituală care se stabilește cu publicul datorită capacității lui de a restaura relația și timpul real. Rațiunea de „a fi” a teatrului este timpul prezent. Aici și acum! Este momentul viu dintre noi, momentul în care eu sunt aici, iar cel din fața mea, acolo. Irepetabilitatea clipei în care se topește actul teatral, nu poate crea decât timpul prezent, chiar dacă se vorbește despre trecut în prezent. Prin intermediul teatrului, dăruind altora: credință, încredere, lumină, nădejde s-ar putea să le dobândim și noi. Dând ce nu avem, dobândim prin ricoșeu ce ne-am încumetat a dăruii altora, dobândim ce am știut să dăm din golul ființei noastre, dar pentru a se dăruii un actor trebuie mai întâi să se posede. Actorul trebuie să se dăruiască pe sine total, să intre în starea de integrare a tuturor energiilor psiho-fizice, țâșnite din cele mai profunde straturi ale propriului eu și ale instinctului. Un asemenea tip de sacrificiu nu pare a fi nici actual, nici inactual. El este permanent, etern și trebuie doar să-l scoatem la lumină, din întunericul uitării. Adevăratul sacrificiu este cel orientat în sensul vieții și al luminii absolute. Doar fapta umană, aparent nesemnificativă, săvârșită ritualic și cu credință, ar putea face munții să se miște iar aceasta poate fi dovada sacrificiului nostru cel de toate zilele. Programul poate fi susținut de hrănirea din Cuvântul viu și dătător de viață, fie cel liturgic-sacramental, fie scris, fie auzit sau văzut în integralitatea senzorială. Pentru ca forța și puterea cuvântului rostit, în teatru, să fie maximă și magică, omul trebuie să se întoarcă la începuturi, unde corpul nu era despărțit de psihic, iar limbajul articulat avea forță materială, era legat de carne și nervi, relație originară pe care teatrul o poate găsi cu sprijinul actorilor. Teatrul se poate manifesta în afara unor artificii senzuale, substanțe, lumini, dar îi este mai dificil să renunțe la cuvânt, care are o taină: ia din energia sufletului și se formulează, ia o direcție, încotro e trimis, și caută să se realizeze în faptă. Cuvântul odată spus, pe baza acestei energii, împrumutate din sufletul celui ce l-a spus, nu se mărginește numai la fapta împlinită, ci trăiește, în baza originii sale spirituale, până la final. Omul își rostește cuvintele și prin rostire le și înfăptuiește, le transpune în existență.

Arta actorului nu e doar o simplă reproducere a textului dramatic, ci o prelungire și culminare a lui, proces ce implică inventivitate și originalitate, revelând astfel capacitatea interpretului scenic de a comunica prin semnale și limbaj, discursul său propriu, prin care poate dezvolta și îmbogăți sensurile originale, poate ilumina

motivațiile ascunse ale personajului cu propriul subtext. Dincolo de scenă, un act artistic presupune transformări comportamentale și sufletești, variații ale sentimentelor și comunicării, iar prin sine, actorul, deține atributele unui experiment psihologic complex, de mare anvergură. O evoluție care nu ține cont de artă, de piese sau spectacole, ci care încearcă deslușirea sensului propriei existențe umane și dezvelirea drumului spre esența a ceea ce suntem, arta actorului fiind capabilă să facă tranziția înspre libertate chiar și numai prin păstrarea vie a conștiinței, pentru că teatrul e în primul rând un mod de a gândi. Munca noastră este o permanentă explorare a propriilor experiențe emoționale, apelând la memoria afectivă, în sensul în care ele pot susține impresia veridicității scenice, și pot fi transferate ulterior personajului. Prin asimilarea și transfigurarea datelor realității umane și spirituale, din viață sau din produsul scenic, actorul conține un univers uman căruia îi oferă vibrația și nuanța propriei personalități, originalitatea arderii sale continue. Actorul oferă publicului modele umane, morale, dramatice, estetice și domină publicul care se lasă dominat de actor în dorința regăsirii sau a descoperirii ființei sale anonime.

Existența noastră și viața sunt un proces și un produs al propriei creativități, un act de conștiință pe care îl putem realiza doar dacă reușim să cuprindem trecutul și să intuim premisele viitorului, iar una din cele mai importante premise ar consta în disponibilitatea de a lua, de a reevalua totul de la început și de a considera că nimic nu e definitiv, acțiune ce are nevoie de o adâncă explorare a Sinelui. Nu se pune problema găsirii unui răspuns, ci a amintirii într-un proces de recuperare și nu de descoperire. Dinamica relației dintre noi și mediu are ca vector principal conștiința, prin care ne formăm modele cât mai obiective asupra naturii lucrurilor. Ea a reprezentat centrul preocupărilor și este principala sursă a informației obiective. Când „mintea” acordă atenție „sufletului”, ambele se fac purtătoarele acelorași date, converg și putem spune că doar atunci am putea deveni pe deplin conștienți, când mintea va dori să cunoască lucrurile de care inima noastră e deja conștientă, gândirea noastră dispunând de cea mai puternică forță creatoare din Univers. Dacă am înțelege că noi ne formăm propriile realități, felul în care privim lumea, poate că s-ar schimba. A gândi înseamnă a traduce nevăzutul în văzut iar Gândul e creator, pentru că ni s-a dat puterea ca din milioanele de realități posibile, care există în stare latentă, să

aducem pe Pământ, cu gândurile noastre, doar una. Pe cea care ne seamănă cel mai mult, deoarece ceea ce ni se întâmplă e rezultatul a ceea ce gândim și simțim.

Ne aflăm într-o călătorie, ce a început cu mult înaintea nașterii noastre și va continua și după ce noi nu vom mai fi. Importanța și implicațiile călătoriei prin care ne găsim pe noi înșine pot fi pătrunse cu greu doar de rațiune, deși arta noastră a făcut tot posibilul spre a umple acest gol. Cultura umanității este aceea care ne vorbește despre experiența prin care ne găsim pe noi înșine, iar satisfacția ultimă ce transcende realitatea imediată, poate fi atinsă urmând cărarea inimii. Atunci esența devine expresie fizică, experiența și conștiința devin una, iar totalitatea conduce spre împlinire. Avem de-a face cu două tipuri de cunoaștere: cea intelectuală prin care culegem informații și emitem în funcție de ele, judecăm, și cunoașterea de tip empiric, ce ține de stări superioare ale conștiinței, experimentate de foarte mult timp: extraz mistic, revelație, experiențe transpersonale. Calea spirituală e individuală. Nu adevărul e definitoriu în actul credinței, ci intensitatea ei. Ea a avut și are un rol fundamental în interrelațiile umane, pentru că s-a constituit în reperul permanent al evoluției normelor comportamentale.

Prin noi natura devine cultură, iar prin cultură noi dobândim adevărata natură umană. Nu poate exista sănătate, dezvoltare și funcționare optimă fără armonia funcțională între conștientul și inconștientul nostru, între noi și semenii, pentru că toate sunt conectate și interdependente. Păstrarea armoniei în întreaga noastră fiziologie presupune, tocmai cultivarea gândurilor și sentimentelor pozitive, prin înțelegerea și exercitarea controlului asupra lor. Suntem rezultatul tuturor evenimentelor fericite sau triste care ne-au precedat și cauza celor ce vor urma. Suntem cei care lăsam în urmă frumusețea spiritului și ruina „nimicului”, suntem singurele ființe cărora li s-a dat posibilitatea de implicare în creație, prin extensia inteligenței; nu putem avea o existență pasivă, iar în efortul de perfecționare spirituală, rolul artei și al teatrului poate fi hotărâtor. Exercițarea practică a meseriei scenice ne obligă să avem bunăvoința de a căuta mai adânc elementele primare reale care își au baza în viața spirituală, e necesar să ascultăm inimile noastre dacă situăm arta teatrală în contextul întregii vieți, așadar să avem un mod de a simți și de a gândi mișcat de căile spiritualității. Trebuie să avem conștiința faptului că iluzia trebuie creată prin adevăr trăit în inima protagonistului, ferma

mea convingere este că un actor nu transmite pe scenă ceea ce vrea, sau crede că vrea să transmită, ci mai presus de orice, transmite ceea ce este. Suntem suflete și toți oamenii cu care interacționăm sunt, de asemenea, suflete. Omul, actorul principal iscodește, întreabă, vrea să înțeleagă, e un observator sincer și nepărtinitor al propriei vieți; în spațiul dintre gânduri mintea judecă, analizează și câteodată minte, dar în liniștea inimii nu poate veni nimeni să gândească, să simtă pentru noi și să ne trăiască stările, iar arta poate fi un mijloc de cunoaștere transfigurat și transcendent de multe ori.

Arta actorului e arta de a întruchipa omul, veșnic schimbător, ce evoluează în mii de ipostaze de-a lungul vieții. E arta bazată fundamental pe personalitatea umană, cuprinzătoare a tuturor însușirilor inegal latente în fiecare din noi. Din toate aceste daruri firești oferite de natură arta actorului extrage esențialul.

TÂRGU-MUREȘ

2017